

ОЦІНКА ТОЧНОСТІ РОЗРАХУНКУ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ: ОСНОВНІ ОРІЄНТИРИ У ПІДГОТОВЦІ АУДИТОРІВ

Оцінка точності розрахунку виробничої собівартості продукції є важливим етапом аудиту, оскільки саме собівартість безпосередньо впливає на фінансові результати підприємства, визначає його рентабельність і дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів. Для аудитора під час проведення перевірки господарських операцій, пов'язаних з правильністю визначення собівартості продукції, точність її розрахунку собівартості є важливою через велику кількість витратних компонентів.

Так, при підготовці аудиторів важливо наголошувати на врахуванні специфіки діяльності підприємства; галузі, у межах якої здійснюється діяльність та інших особливостях, які суттєво впливають на формування аудиторської думки. Для прикладу, наше дослідження побудуємо на описі та особливостях діяльності підприємств аграрного сектору економіки, для яких важливим є включення до виробничої собівартості таких як витрати на насіння, добрива, паливо, засоби захисту рослин, оплату праці та амортизаційні витрати.

Дослідження та практичний досвід визначають, що оцінка точності розрахунку виробничої собівартості для таких підприємств включає у себе:

- оцінку прямих витрат: матеріали та оплата праці. Прямі витрати включають витрати на матеріали (насіння, добрива, паливо) та оплату праці працівників, зайнятих у виробництві сільськогосподарської продукції.

- оцінку непрямих витрат: амортизація та загальновиробничі витрати. Непрямі витрати включають амортизацію основних засобів (тракторів, комбайнів, сівалок) та загальновиробничі витрати, що мають бути правильно розподілені між різними видами продукції. Загальновиробничі витрати: утримання виробничих приміщень, оплата комунальних послуг, ремонт обладнання та інші непрямі витрати.

У процесі аудиту можуть бути виявлені ризики, пов'язані з неправильним розрахунком собівартості, що можуть негативно вплинути на фінансові показники підприємства. Основні ризики включають:

Неправильне віднесення витрат до собівартості (якщо витрати на добрива були неправильно розподілені між культурами або виробничими циклами).

Неправильний розрахунок амортизаційних відрахувань: (якщо строк корисного використання техніки був неправильно визначений).

Невірне оформлення первинної документації: Відсутність або помилки в первинних документах (рахунки-фактури, накладні) можуть свідчити про недостатній рівень внутрішнього контролю на підприємстві, що створює ризики невірного відображення витрат у фінансовій звітності.

Основні ризики, виявлені під час аудиту собівартості:

Помилки у розподілі загальновиробничих витрат. Наприклад, якщо загальновиробничі витрати були розподілені пропорційно до площі посіву, але не враховано відмінності у трудомісткості або використанні ресурсів для різних культур, це може призвести до перекручення даних.

Неправильний облік сезонних витрат: Наприклад, якщо ці витрати не були віднесені до відповідних періодів, це може призвести до перекручення фінансової звітності за окремі періоди.

Недотримання норм витрат на матеріали. Наприклад, перевитрата палива може свідчити про нераціональне використання техніки або відсутність контролю за її експлуатацією.

Відсутність або помилки у первинній документації: Якщо підприємство не забезпечує належне документування своїх витрат, це створює ризики неправильного віднесення витрат до собівартості або їх повної відсутності у звітності. Це також може викликати проблеми під час податкових перевірок або зовнішнього аудиту.

Дані помилки можуть призвести до завищення або заниження собівартості, що негативно позначиться на точності фінансових показників підприємства.

На основі виявлених під час аудиту ризиків можна сформулювати кілька рекомендацій, спрямованих на покращення процесу розрахунку собівартості:

Посилити внутрішній контроль за розподілом загальновиробничих витрат. Рекомендується впровадити більш точні методи їх розподілу, що враховують специфіку кожної культури або виробничого процесу. Так, розподіл витрат може бути заснований на обсягах виробленої продукції або фактичному використанні ресурсів.

Вдосконалити процес обліку сезонних витрат: Необхідно забезпечити правильне віднесення сезонних витрат до відповідних періодів та виробничих циклів. Це дозволить уникнути перекручення собівартості за окремими періодами та забезпечить точність фінансової звітності.

Оптимізувати використання ресурсів: Для зниження перевитрат матеріалів і палива рекомендується впровадити системи моніторингу використання техніки та ресурсів. Наприклад, можна запровадити GPS-моніторинг для контролю за використанням техніки та планування оптимальних маршрутів під час проведення польових робіт, що дозволить знизити витрати на паливо.

Покращити документування витрат: Необхідно забезпечити, щоб усі витрати на матеріали, послуги та оплату праці були належним чином підтверджені первинними документами. Це дозволить знизити ризики невірного віднесення витрат та забезпечить відповідність вимогам законодавства і стандартам бухгалтерського обліку.

Оцінка точності розрахунку собівартості та виявлення ризиків під час аудиту є важливим етапом для забезпечення достовірності фінансової звітності та ефективного управління витратами на підприємстві. Розрахунки прямих витрат, таких як витрати на насіння, добрива, паливо та оплату праці, мають бути точно відображені в облікових регістрах, а непрямі витрати, такі як амортизація та загальновиробничі витрати, – правильно розподілені між культурами.

Виявлені ризики, пов'язані з неправильним віднесенням витрат до собівартості, недотриманням нормативів або помилками у первинній документації, можуть призводити до перекручення даних та зниження рентабельності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Закон України « Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 01 листопада 2024).

2. Кармазіна Н.В. Адаптивні процеси використання процедури зовнішнього підтвердження у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення при аудиті фінансової звітності. Інвестиції: практика та досвід – № 16. – 2024 – С. 24-30. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4353/4388> (дата звернення 01 листопада 2024).